

ઉકેલપત્ર : સત્સંગ પ્રવેશ - ૧

(સમય : સવારે ૯ થી ૧૧.૧૫)

(રવિવાર, ૫ જુલાઈ, ૨૦૧૫)

નોંધ :- (૧) આપેલ આવૃત્તિ પ્રમાણેના પુસ્તકના જવાબ જ માન્ય રાખવા. તે સિવાયની આવૃત્તિના જવાબ માન્ય ન રાખવા.

(૨) જમણી બાજુએ આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના ગુણાંક દર્શાવે છે.

(૩) જમણી બાજુએ પ્રશ્નની બાજુમાં કૌંસમાં આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના જવાબના પાઠ/પાના નંબર દર્શાવે છે.

અગત્યની સૂચના

પ્રશ્નપત્રમાં દરેક પેટા પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલ ખાનામાં, લખેલા ગુણની પછીના ખાલી ખાનામાં (ગુણ : ૧)
પરીક્ષાર્થીને આપેલ ગુણ લખવાના છે. જો પ્રશ્નનો જવાબ ખોટો હોય તો તે ખાનામાં '૦' (આંકડામાં શૂન્ય) લખવું. ખરાં (✓)
કે ખોટાં (X) ની નિશાની દરેક પેટા પ્રશ્નની ડાબી બાજુની ખાલી જગ્યામાં જ - પ્રશ્ન શરૂ થાય તે પહેલાં જ કરવી.

વિશેષ નોંધ

આપ જ્યારે પેપર તપાસો ત્યારે જ્યારે લાંબા જવાબોમાં દા. ત. ટૂંકનોંધ, પાંચ મુદ્દાના વાક્યો, કારણો વગેરે પ્રશ્નોમાં આપ જ્યારે ફાળવેલા ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં હોવ ત્યારે પરીક્ષાર્થીએ કયો મુદ્દો નથી લખ્યો જેના તમે ગુણ કાપ્યા છે. તેની તમે ટૂંકમાં ડાબી બાજુ ઉપર નોંધ લખો. દા.ત. માર્ચ-૨૦૧૩માં પ્રવેશ-૧ માં 'જોબનપગીનું પરિવર્તન' ટૂંકનોંધ પૂછાઈ હતી. જેમાં જોબનપગી પ્રાર્થના કરતાં પોતાના દોષનું વર્ણન કરતાં કહે છે. 'પ્રભુ ! હું કુળહીન, કુટિલ, કુપાત્ર, બુદ્ધિહીન છું. મેં આપને ન ઓળખ્યા. દીનબંધુ ! દયા કરો. મારું મહાપાપ મટાડો.' આ મુદ્દો પરીક્ષાર્થીએ નથી લખ્યો તો બાજુમાં તમે લખી શકો કે 'પોતાના દોષ કહે છે.' આટલું જ લખવાનું છે અને તમે ગુણ ઓછા આપી શકો છો એટલે કે ફાળવેલ ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં પહેલાં બાજુમાં કયો મુદ્દો નથી તેની ટૂંકમાં નોંધ લખવી જરૂરી છે.

(વિભાગ - ૧ : નીલકંઠ ચરિત્ર, અઢારમી આવૃત્તિ - એપ્રિલ, ૨૦૧૧)

પ્ર.૧ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૮)

નોંધ :- કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.

- “હમણાં તો એકલા જ વિચરણ કરવાનો મારો વિચાર છે માટે હું યાદ કરું ત્યારે આવજો.” (૧/૨)
 - નીલકંઠ વર્ણી - હનુમાનજીને
 - વનવિચરણ કરવા નીકળેલા વર્ણીના દર્શને આવેલા હનુમાનજી તેમની સેવામાં રહેવાનું કહે છે ત્યારે.
- “અમારે એટલું જ માગવું છે.” (૧૮/૩૨-૩૩)
 - નીલકંઠ વર્ણી - રાજાને (રાજા રણભદ્રાદુર સહાને)
 - રોગીજ રાજાનો રોગ વર્ણીએ મટાડતાં તેમને કંઈક માગવાનું રાજાએ કહ્યું ત્યારે વર્ણી બંદીખાને પૂરેલા સાધુઓને મુક્ત કરવાનું કહે છે ત્યારે.
- “મારો દીકરો વીરો, સાઠ ભેંશુ અને વાડી અમર રહે એવા આશીર્વાદ આપો.” (૪૧/૮૧)
 - લખુબાઈ - નીલકંઠ વર્ણીને
 - લખુબાઈની સેવાથી રાજી થયેલા નીલકંઠ વર્ણીએ તેને વરદાન માગવાનું કહ્યું ત્યારે.

પ્ર.૨ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) (કુલ ગુણ : ૬)

- ભગવાનદાસ નીલકંઠવર્ણીના ચરણ જોઈ ખુશ થઈ ગયો. (૩૧/૬૦)
- પોતાની માતાએ ભગવાનની ઓળખ માટે આપેલી નિશાનીરૂપે ભગવાનદાસે નીલકંઠવર્ણીના જમણા પગમાં નવ અને ડાબા પગમાં સાત ચિહ્નો જોયા. તેથી ભગવાનદાસ નીલકંઠવર્ણીના ચરણ જોઈ ખુશ થઈ ગયા.
- બીજલ નીલકંઠવર્ણીના પગમાં પડી ગયો. (૩૭/૭૧)
 - અઢાર હાથ ઊંડા કૂવામાં નીલકંઠે તૂમડી ધરતાં કૂવામાંથી પાણી ઊંચે આવ્યું અને વર્ણીએ તૂંબડી ભરી લીધી. આ જોઈ બીજલ કોળી નીલકંઠવર્ણીના પગમાં પડી ગયો.
- લોજમાં જીવરાજ શેઠના ડેલે ભરાયેલી સભાનો નીલકંઠવર્ણીએ ત્યાગ કર્યો. (૪૬/૮૨)
- લોજમાં જીવરાજ શેઠના ડેલે ભરાયેલી સભા સ્ત્રી-પુરુષની ભેગી સભા હોવાથી તેમાં બ્રહ્મચર્ય-વ્રતનો ભંગ થાય આથી નીલકંઠવર્ણીએ સભાનો ત્યાગ કર્યો.

પ્ર.૩ નીચે આપેલા પ્રસંગોમાંથી કોઈ પણ એક પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) (કુલ ગુણ : ૫)

૧. નીલકંઠવર્ણી તોતાદ્રિમા (૩૩/૬૪-૬૫) તોતાદ્રિમાં રામાનુજાચાર્યની મુખ્ય બેઠક, પ્રસાદીના કાષ્ઠાસન, મંદિરમાં ભગવાન વિષ્ણુની શેષફણાની નીચે મૂર્તિ છે. ગાદી ઉપર સંન્યાસી જિઅર સ્વામી ત્રિદંડી સંન્યાસી મુખ્ય આચાર્ય હતા. નીલકંઠે તેમની પાસેથી વિષ્ણુના આયુધોની છાપ લીધી. તેમના ગ્રંથો સાંભળી રહસ્ય જાણી તેમના જેવી ઉપાસના ગમી. અન્ય સંપ્રદાયોની સરખામણીમાં તેમને રામાનુજાચાર્યનો મત અને સંપ્રદાય સરળ અને સુંદર લાગ્યો આથી તેઓ અહીં કેટલાક મહિના રહ્યા. અહીં ધન અને વ્યસનનો ત્યાગ હતો. પણ ત્યાગીઓ સ્ત્રીઓનો પ્રસંગ રાખતા હતા. નીલકંઠે જિઅર સ્વામીને પ્રશ્ન કર્યો. શાસ્ત્રમાં ત્યાગીઓ માટે સ્ત્રી, દ્રવ્ય અને રસનો ત્યાગ કરવાનું કહ્યું છે. તો ત્યાગીએ કેવો માર્ગ ગ્રહણ કરવો જોઈએ. જિઅર સ્વામીને સ્ત્રીના ત્યાગની વાત અકલ્પ્ય લાગવાથી નીલકંઠ પર ક્રોધે ભરાયા. ‘આ છોકરાને અહીંથી કાઢો. ત્યાગીના ધર્મની વાત કરે છે ! બાળક થઈને બ્રહ્માંડને બાથ ભરે છે. આ છોકરાને અહીંથી રજા આપો, પછી જ હું અન્નજળ લઈશ. આવા શિષ્ય મારે નથી જોઈતા.’ નીલકંઠે કહ્યું : ‘ગુરુ, ક્રોધ કરીને અકળાવું એ ગુરુ કે શિષ્યનો ધર્મ ન કહેવાય. જેમ થોડો અગ્નિ મહેલને બાળી દે, તેમ થોડા ક્રોધનું પરિણામ મોક્ષ બગાડનારું છે.’ એમ સમજાવતા જિઅર સ્વામી વધુ ખિજાયા અને મઠમાંથી રજા આપી. નીલકંઠ મઠની સામે એક જગ્યા હતી ત્યાં રાત રહ્યા. ત્યાંથી દક્ષિણમાં કન્યાકુમારી આવ્યા. આ સ્થાનને કુમારિકાક્ષેત્ર પણ કહેવાય છે. અહીં બંગાળનો સમુદ્ર અને હિંદી મહાસાગરનો સંગમ થાય છે. ત્યાં સ્નાન કરી વર્ણી લંબે નારાયણ અને છોટે નારાયણનાં દર્શન કરી આગળ વધ્યા.

૨. નીલકંઠવર્ણી લોજમાં (૪૩/૮૫-૮૮) લોજપુર ગામમાં પગ મૂકતાં નીલકંઠ વર્ણીનું મન આ ભૂમિમાં ઈર્ષ્યુ. ગામ બહાર ઉત્તર દિશામાં આવેલી વાવના કાંઠા ઉપર બેઠા વર્ણીની ઉપર પનિહારીઓની નજર પડતાં તેઓ ત્યાં સ્થિર થઈ નીરખતાં તેમના વૈરાગ્યથી દ્રવી ગઈ. આવી સુકુમાર અવસ્થામાં આવો વૈરાગ્ય અને આવી તપશ્ચર્યા કરવાનું કેમ સૂઝ્યું હશે ? તેવી અંદરોઅંદર ચર્ચા કરવા લાગી. એટલામાં આશ્રમમાંથી પાણી ભરવા આવેલા સાધુ સુખાનંદની વૃત્તિઓ વર્ણીના સ્વરૂપમાં ખેંચાઈ ગઈ. વર્ણી આંખ ખોલે તેની રાહ જોઈને તે ઊભા રહ્યા. વર્ણીએ આંખ ખોલતાં તેમણે પૂછ્યું : ‘બ્રહ્મચારીજી ! આપ ક્યાંથી પધારો છો ? આપનું શુભ નામ, માતા-પિતાનું નામ, શાથી વૈરાગ્ય ગ્રહણ કર્યો, આપના ગુરુ કોણ, આ બધું જાણવાની મને ઉત્કંઠા થઈ છે. વર્ણી : ‘ત્યાગીને ન્યાત, જાત, દેશ કે સગાંસંબંધી હોતાં નથી, જે ભવબંધનમાંથી મુકાવે તે જ માતાપિતા અને તે જ ગુરુ ! અમે એવા ગુરુની શોધમાં નીકળ્યા છીએ. આપનું શુભ નામ તથા આપ કોના શિષ્ય છો, કોણ સંપ્રદાય તે કહો.’ - ‘મારું નામ સુખાનંદ, અમારા ગુરુ સ્વામી રામાનંદ, રામનુજ દીક્ષાના આચાર્ય છે. તેમનો અહીં આશ્રમ છે. પચાસ સંતો તે આશ્રમમાં રહે છે. વર્ણીએ રામાનંદ સ્વામી માટે ઉત્કંઠાથી પૂછ્યું. રામાનંદ સ્વામી હાલમાં કચ્છમાં વિચરે છે. તેમના મુખ્ય શિષ્ય મુક્તાનંદ સ્વામી અહીં છે. આપના જેવા સંતના દર્શન આશ્રમના સૌ સંતોને થશે. મુક્તાનંદ સ્વામી પણ રાજી થશે. - અમે વસતિમાં જતાં નથી. - આપ નહિ પધારો તો અમારા ગુરુ મુક્તાનંદ સ્વામી આપને તેડવા અહીં આવશે. - સુખાનંદ સ્વામી સાથે નીલકંઠ લોજમાં રામાનંદ સ્વામીના આશ્રમમાં આવતાં તેમને મુક્તાનંદ સ્વામીના દર્શન થયાં. આશ્રમ અને તેના સાધુઓને જોઈ નીલકંઠને શાંતિ થઈ. આશ્રમનો અધ્યાત્મ જ્ઞાનનો સિદ્ધાંત જાણવા મુક્તાનંદ સ્વામીને પાંચ પ્રશ્નો પૂછ્યા. જીવ, ઈશ્વર અને માયા શું છે ? વળી, બ્રહ્મ અને પરબ્રહ્મનાં સ્વરૂપો કેવા છે ? નીલકંઠના પ્રશ્નો સાંભળી પ્રભાવિત થયેલા મુક્તાનંદ સ્વામીને નીલકંઠની મહાનતાની અનુભૂતિ થઈ. મુક્તાનંદ સ્વામીના જવાબ સાંભળીને નીલકંઠને ગુરુ રામાનંદ સ્વામીની મુક્તાનંદ સ્વામી પરની કેવળ કૃપાની અનુભૂતિ થઈ. તેઓને રામાનંદ સ્વામીના દર્શનની તીવ્ર લગની લાગી હતી. પણ મુક્તાનંદ સ્વામીના આશ્વાસને આશ્રમમાં રોકાવા તૈયાર થયા અને સાત વર્ષ એક માસ અને અગિયાર દિવસના અવિરત વનવિચરણની પૂર્ણાહુતિ થઈ. નીલકંઠવર્ણી ક્યાંય ન રોકાયા પરંતુ અહીં રોકાવા તૈયાર થયા. તેમણે લોજમાં રોકાવાનું નક્કી કર્યું એ ગુજરાતના ઈતિહાસની કરવટ બદલવાની અમૂલ્ય ક્ષણ હતી.

૩. બોચાસણમાં નીલકંઠવર્ણી (૩૬/૬૮-૭૦) બોચાસણ ગામના મુખી કાનદાસ પટેલે બ્રાહ્મણોની ચોરાસી કરી હતી. ગામના પાટીદાર વેરીભાઈએ નીલકંઠવર્ણીના આગમનની કાનદાસને જાણ કરી. કાનદાસે પોતાના પુત્ર કાશીદાસને નીલકંઠવર્ણીને બોલાવવા મોકલ્યા. નીલકંઠવર્ણીની તેજસ્વી મૂર્તિ જોઈને કાશીદાસ ત્યાં જ સ્થિર થઈ ગયા અને પ્રાર્થના કરી ‘આપ મારા ઘરે ભોજન માટે પધારો.’ કાશીદાસના માતૃશ્રી નાનીબા દર્શન કરી રહ્યાં હતાં. ત્યાં નીલકંઠવર્ણીએ સામેથી કહ્યું : ‘મા, લાડુ લાવો.’ બ્રાહ્મણોએ લાડુ આપવાની ના પાડતાં કહ્યું ‘હજી નૈવેદ્ય નથી થયું.’ પાછા આવેલા નાનીબા પાસે નીલકંઠવર્ણીએ દૂધ અને ભાત માંગ્યા. પણ ઘરમાં દૂધનું ટીપું પણ નહોતું. બપોરનો સમય હોવાથી ભેંસ પણ દૂધ આપે નહિ. તેથી કાનદાસ મૂઝાવા લાગ્યા. પણ પત્ની નાનીબાઈને નીલકંઠવર્ણીના શબ્દમાં વિશ્વાસ હતો. તેથી દોણી લઈને ભેંસ પાસે ગયાં. ભેંસે પારસો મૂક્યો અને દોણી ભરીને દૂધ આપ્યું. નીલકંઠવર્ણીને દૂધ, ભાત ને સાકર જમાડ્યાં. નાનીબાએ નીલકંઠવર્ણીને વિનંતી કરી કે હવે આપ અમારે ઘેર જ રહો. ત્યારે નીલકંઠવર્ણીએ કહ્યું : ‘મા, અમે ફરી ઘણીવાર આવીશું, તમારે ત્યાં ઘર કરીને રહેશું. અમારે હજી ઘણાં કામ કરવાના છે. તેથી અમે જઈશું. આપના પુત્ર અને આપનું કુટુંબ મહાન ભાગ્યશાળી થશે. આખું કુટુંબ ભક્ત બનશે. અમારી ભક્તિ કરશે.’ એવા આશિષ આપી નીલકંઠવર્ણી રામજી મંદિરમાં આવ્યા. સાંજે મંદિરમાં આરતી ઉતારી નીલકંઠવર્ણીએ બાવાજીની સામું જોઈ અગમવાણી ઉચ્ચારતાં કહ્યું : ‘આ મૂર્તિઓ ભવિષ્યમાં અહીં થનારા ભવ્ય મંદિરમાં બિરાજશે.’ ગામના લોકોએ નીલકંઠવર્ણીને ‘અહીં જ રોકાઈ જવાનું કહ્યું.’ ત્યારે બાવાજી બોલી ઊઠ્યા : ‘યે લડકા યહાં રહીને શું કરશે ? યહાં તેની જરૂર નથી.’ ત્યારે હસીને નીલકંઠવર્ણીએ કહ્યું : ‘અમે આવી નાની જગ્યામાં રહીએ તેવા નથી. અમારે માટે તો અહીંયાં મોટું ધામ થશે.’ બીજે દિવસે નીલકંઠવર્ણી ત્યાંથી નીકળી ગયા.

પ્ર.૪ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

❏ નોંધ :- અડધા સાચા જવાબના ગુણ આપવા નહીં.

૧. નીલકંઠવર્ણી કોનાથી ન્યારા અને શાનાથી રહિત છે ? (૪/૭-૮)
- જ. નીલકંઠવર્ણી દેહ, કુટુંબ-કબીલાથી ન્યારા અને કામ, ક્રોધ, લોભ વગેરે દોષોથી રહિત છે .
૨. નીલકંઠવર્ણીને અષ્ટાંગયોગ કોણે સિદ્ધ કરાવ્યો ? (૧૭/૩૧)
- જ. નીલકંઠવર્ણીને અષ્ટાંગયોગ ગોપાળ યોગીએ સિદ્ધ કરાવ્યો.
૩. થાંભલાને બાથ ભીડીને રહેવું એટલે શું ? (૪૮/૮૪)
- જ. થાંભલાને બાથ ભીડીને રહેવું એટલે સત્સંગના સ્તંભ સમાન આ મુક્તાનંદ સ્વામીની આજ્ઞામાં રહેવું એમ વાત છે.
૪. નીલકંઠવર્ણી ગુજરાતમાં સૌ પ્રથમ કયા શહેરમાં પધાર્યા ? (૩૫/૬૬)
- જ. નીલકંઠવર્ણી ગુજરાતમાં સૌ પ્રથમ સૂર્યપુર (સૂરત) શહેરમાં પધાર્યા.
૫. વનવિચરણ દરમ્યાન ભગવાન શિવ અને સતીએ નીલકંઠવર્ણીને શું જમાડ્યું ? (૩૨/૬૩)
- જ. વનવિચરણ દરમ્યાન ભગવાન શિવ અને સતીએ નીલકંઠવર્ણીને મીઠું અને સાથવો જમાડ્યો.

પ્ર.૫ આપેલા વિકલ્પોમાંથી ફક્ત સાચા વિકલ્પોની આગળ આપેલા ચોરસ ખાનામાં ખરાની (✓) નિશાની કરો. (કુલ ગુણ : ૪)

❏ નોંધ : એક કે એકથી વધારે વિકલ્પ સાચા હોઈ શકે. તમામ સાચા વિકલ્પ આગળ જ ખરાની નિશાની કરી હશે તો જ પૂર્ણ ગુણ મળશે, અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

૧. ૧, ૨ (૪૮/૮૬, ૮૮-૮૯)
૨. ૧, ૪ (૧૦/૧૭-૧૮)

પ્ર.૬ નીચે આપેલાં વિધાનોમાં ખાલી જગ્યા પૂરો. (કુલ ગુણ : ૪) ❏ નોંધ : બંને જવાબ સાચા હોય તો જ ગુણ આપવા.

૧. કઠારી, મોહ (૧૫/૨૭)
૨. ૧૨, તપ (૧૪/૨૪)
૩. પીપલાણા, શાલિગ્રામ (૪૨/૮૨)
૪. જેતપુર, સહજાનંદ સ્વામી (૫૫/૧૦૮-૧૧૦)

(વિભાગ - ૨ : સત્સંગ વાચનમાળા ભાગ-૧, બારમી આવૃત્તિ - એપ્રિલ , ૨૦૧૧)

પ્ર.૭ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૮)

❏ નોંધ :- કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.

૧. “મને તો ધર્મિંગ લાગે છે.” (૧/૧-૨) ⇨ બાપુ (વજેસિંહ) - કવિને (લાડુદાનજીને)
- ⇨ કવિએ સોની મહાજનના કપાળમાં તિલક-ચાંદલો જોઈ પૂછપરછ કરી ત્યારે બાપુએ કહ્યું કાઠીઓ સ્વામિનારાયણને ભગવાન માને છે ત્યારે.
૨. “હું કાલે ધામમાં જવાનો છું ને મારે માટે વિમાન તૈયાર રાખજે.” (૨/૧૫)
- ⇨ દેવાનંદ સ્વામી - મેરાઈ ભક્તને. (૨/૧૫)
- ⇨ મૂળી મંદિરનું અધૂરું કાર્ય એમના હસ્તે પૂરું થયું તે પછી દેવાનંદ સ્વામી સંવત ૧૮૧૦ના શ્રાવણ વદ ૮ ને દિવસે મેરાઈ ભક્તને કહે છે.
૩. “તમારા ઉપર ભગવાન અને સાધુની દૃષ્ટિ અખંડ રહેશે.” (૭/૪૬) ⇨ ભગતજી - જેઠા ભગતને
- ⇨ ભગતજીની અંતિમ માંદગીમાં જેઠા ભગતે ત્રેવીસ દિવસ તેમની અંગત સેવા કરી ભગતજીને પ્રસન્ન કર્યા. તેથી રાજી થયેલા ભગતજીએ વર આપતાં કહ્યું.

પ્ર.૮ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) (કુલ ગુણ : ૪)

૧. શ્રીજીમહારાજે બ્રહ્માનંદ સ્વામીને ‘યતિ’ કહ્યા. (૧/૭)
- જ. જૂનાગઢમાં મહારાજના સામૈયામાં બ્રહ્માનંદ સ્વામીને બેસવા માટે દ્વેષી નાગરોએ મદોન્મત્ત ઘોડો મોકલ્યો. બ્રહ્માનંદ સ્વામીના સ્પર્શથી જ ઘોડો નરમ પડી ગયો. આથી બ્રહ્માનંદ સ્વામીને શ્રીજીમહારાજે યતિ કહ્યા.
૨. દેવીદાનને શંકરદાદાએ વરદાન આપ્યું. (૨/૧૩)
- જ. શંકરદાદા જાણે પ્રત્યક્ષ બેઠા હોય તેવા ભાવથી અભિષેક કરી દેવીદાન બીલીપત્ર ચઢાવી દાદાને ટગર ટગર નિહાળવા લાગ્યા. પ્રભુને મળવાની તાલાવેલી એમાં જણાતી હતી. આથી પ્રભુએ બાળકને સાક્ષાત્ દર્શન દઈ વરદાન આપ્યું.

પ્ર.૯ ‘આશાભાઈની કર્તાપણાની અને દિવ્યભાવની સમજણ’ (૮/૫૭-૫૮) પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો.

(વર્ણનાત્મક) (કુલ ગુણ : ૫)

- જ. રઢુના આશાભાઈના પુરુષોત્તમપુરામાં જમીન ને રહેઠાણ હતાં. વર્ષના તમામ પાકનો તે મકાનમાં સંગ્રહ - અકસ્માતથી દીવાસળી નીચે પડી - આગ ચંપાઈ - બધો પાક તથા માલ મિલકત નાશ પામી - પહેરેલ કપડે બહાર નિકળ્યા - સ્વામીશ્રીની કૃપાથી અને જ્ઞાનદૃષ્ટિથી તેમને બહુ શોક ન થયો. પોતાની કસોટી કરવા ભગવાનનું જ આ કર્તવ્ય છે, એમ તેમણે ધારી લીધું. -

રઢુથી ખીચડી મંગાવી ખાધી - શાસ્ત્રીજી મહારાજને આ વાતની જાણ થતાં બીજે દિવસે પધાર્યા. નુકશાન જોઈ દુઃખી થયાં. બંનેને સાંત્વન આપ્યું. ત્યારબાદ શાસ્ત્રીજી મહારાજ પરીક્ષા લેતાં કહે ‘આપણા કાર્યમાં વિઘ્ન આવ્યું - સારંગપુર મંદિરની મૂર્તિ માટે જયપુર જવા પૈસા લેવા આવ્યાને આ ઉપાધિ આવી.’ બીજાને તો આ પરિસ્થિતિમાં આવી વાત સાંભળી અભાવ આવે. પણ અશાભાઈ શાસ્ત્રીજી મહારાજમાં અખંડ દિવ્યબુદ્ધિ રાખતા. આશાભાઈ આ તક કેમ જતી કરે ? તેઓએ મોતીભાઈને શરાફને ત્યાંથી રકમ લઈ આવવા જણાવ્યું. ને તે રકમ તેમણે સ્વામીશ્રીને ચરણે અર્પણ કરી. સ્વામીશ્રી આશ્ચર્યથી જોઈ રહ્યાને રાજી થયા. આ વિષમ પરિસ્થિતિમાં આ સેવા કોઈથી ન બને આશાભાઈએ ગળગળા અવાજે સ્વામીશ્રીને કહ્યું, અત્યારે તો જે મોજ આપી શકે એવા સમર્થ હોય તે જ આવી માંગણી કરે. માટે આ ટાણું કેમ ચુકાય ? આવી તેમની નિષ્ઠા ને સર્વોપરી સમજણ હતી.

પ્ર.૧૦ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૪)

નોંધ : અડધા સાચા જવાબનાં ગુણ આપવા નહીં.

૧. આફ્રિકાથી ટપાલમાં આવેલ શિલિંગનું નિર્ગુણ સ્વામીએ શું કર્યું ? (૭/૫૦)
૪. આફ્રિકાથી ટપાલમાં આવેલ શિલિંગ નિર્ગુણ સ્વામીએ કોઠારમાં જમા કરાવી દીધા.
૨. ઝીણાભાઈએ મહિમા સમજી કોની સેવા કરી ? (૪/૨૮)
૪. ઝીણાભાઈએ મહિમા સમજી કમળશીભાઈ વાંઝાની સેવા કરી.
૩. આશાભાઈને છોટા ઉદેપુર જવાની ના પાડતા સ્વામીશ્રીએ શું કહ્યું ? (૮/૫૫)
૪. ‘અમને મોટાપુરુષ જાણતા હો તો ન જશો ને તમારું દુઃખ અમારી ગાદી તળે.’
૪. શ્રીજીમહારાજે ઝોલાં ખાતા બ્રહ્માનંદ સ્વામીને બેરખો માર્યો ત્યારે તેમણે કયા પદની રચના કરી ? (૧/૮)
૪. શ્રીજીમહારાજે ઝોલાં ખાતા બ્રહ્માનંદ સ્વામીને બેરખો માર્યો ત્યારે તેમણે ‘તારો ચટક રંગીલો ...’ પદની રચના કરી.

પ્ર.૧૧ નીચે આપેલ વિષય માટે સૂચના મુજબ છ સાચા ક્રમ નંબર તથા તે સાચા ક્રમ નંબરને ઘટનાક્રમ પ્રમાણે ગોઠવો. (કુલ ગુણ : ૬)

વિષય : જીવુબાનું બ્રહ્મચર્યવ્રત (૬/૪૦)

- (૧) ફક્ત સાચા નંબરો :

૧	૩	૫	૬	૯	૧૧
---	---	---	---	---	----
- (૨) યથાર્થ ઘટનાક્રમ :

૬	૧	૩	૫	૧૧	૯
---	---	---	---	----	---

સૂચના : (૧) ફક્ત સાચા નંબરોમાં તમામ છ નંબરો સાચા હશે તો જ ૩ ગુણ મળશે. (૨) યથાર્થ ઘટનાક્રમ પણ સંપૂર્ણ સાચો હશે તો જ ૩ ગુણ મળશે. અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

નોંધ : (૧) ફક્ત સાચા નંબરો : જવાબમાં આપેલ અંક કોઈપણ ક્રમમાં લખેલ હોય પણ તમામ અંક સાચા હોય તો જ સંપૂર્ણ ૩ ગુણ આપવા અન્યથા એક પણ ગુણ ન આપવો. (૨) યથાર્થ ઘટનાક્રમ : ઘટનાક્રમ ઉકેલપત્ર પ્રમાણે હોય તો જ સંપૂર્ણ સાચું ગણી ૩ ગુણ આપવા અન્યથા એક પણ ગુણ ન આપવો.

પ્ર.૧૨ નીચે આપેલા ખોટાં વાક્યોને મથાળાના સંદર્ભમાં સાચાં લખો. (કુલ ગુણ : ૪)

નોંધ :- સંપૂર્ણ સાચું વાક્ય લખ્યું હશે તો જ ગુણ પ્રાપ્ત થશે. અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

૧. ભક્તરાજ જીવુબા : એમની ઈચ્છા પૂરી કરવા મહારાજે એક ફૂલનો દડો આકાશમાં ઉછાળ્યો. (૬/૪૨)
૨. સદ્ગુરુ બ્રહ્માનંદ સ્વામી : લાડુદાનજીને મૂકીને એમના મામા ખાણ ગામ પહોંચ્યા. અહીં કુટુંબીઓને ગઢપુરમાં બનેલી વાત કહી. (૧/૩)
૩. સદ્ગુરુ શુકાનંદ સ્વામી : ડભાણમાં આવીને વસેલા વિપ્ર જગન્નાથ મૂળ નડિયાદના વતની હતા. સંવત ૧૮૫૫માં એમનો જન્મ થયો હતો. (૩/૧૭)
૪. ભક્તરાજ જોબન પગી : મહારાજ ગુજરાતમાં પધારતા ત્યારે જોબન અને તેના ભાઈઓ મહારાજના અંગરક્ષક બનીને સેવા કરતા, સાથે ફરતા. (૫/૩૪)

(વિભાગ - ૩ : નિબંધ)

પ્ર.૧૩ નીચે આપેલા વિષયોમાંથી કોઈ પણ એક ઉપર આશરે ૩૦ લીટીમાં નિબંધ લખો. (કુલ ગુણ : ૧૦)

નોંધ : નિબંધ એ મૌલિક વિષય છે, તેમાં આપેલ મુદ્દા ઉપરાંત બીજા ઘણા પાસા આવરી શકાય છે. જેવાં કે મૌલિકતા, સંપ્રદાય તથા અન્ય સંપ્રદાય વિષયક જ્ઞાન, કથાવાર્તાને આધારે વિષય વસ્તુની વિશેષ છણાવટ, અન્ય આધારભૂત સાહિત્યનો સહારો વગેરે મુદ્દાઓનો સમાવેશ થઈ શકે છે. પરીક્ષાર્થીએ વિષયને અનુરૂપ આ ઉપરાંત પણ બીજા પ્રસંગો લખ્યા હોય તો તે પણ માન્ય રાખી ગુણ આપવાં.

૧. ચરોતરના પ્રાગણમાં પ્રગટ્યો એક મંગલ દીપ : શાસ્ત્રીજી મહારાજ :- ૧. નાનકડો દીવડો - સમગ્ર વિશ્વને અજવાળાં પૂરાં પાડનાર - મહેળાવમાં પ્રાગટ્ય - એ પ્રાગટ્યની માંગલિક તિથિ વસંતપંચમી - ઐતિહાસિક વર્ષ સંવત ૧૮૨૧ - ગામ ચરોતરની ભૂમિનું રણિયામણું મહેળાવ ગામ - ૧૫૦ વર્ષ પૂર્વેનો એ સમય. ૨. તા.૩૧-૧-૬૫ના રોજ આ ગામના દંપતી ધોરીભાઈ અને હેતબા

ધન્ય બન્યાં. કારણ શ્રીજીમહારાજના રૂડા આશીર્વાદથી ડુંગર ભગતનું પૃથ્વી પર પ્રાગટ્ય. સ્વયં મૂળ અક્ષરમૂર્તિ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીના આર્શિવાદ : ‘આ બાળક તો ત્યાગી થઈને, સાધુ થઈને શ્રીજીમહારાજની સર્વોપરી નિષ્ઠા પ્રવૃત્તાવશે અને કથાવાર્તા કરીને સંપ્રદાયને ઉત્તેજન આપી વૃદ્ધિ કરશે અને આ વાત અક્ષરશઃ સત્ય સાબિત થઈ. ૩. બાળપણના સ્વાનુભવની વાત કરતાં સ્વામીશ્રી કહે છે : ‘હું નાનપણમાં (પોણા બે વર્ષે) અક્ષરધામમાં ગયો હતો પણ શ્રીજીમહારાજ તથા અક્ષરમૂર્તિ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ મને કહ્યું, તમને તો પૃથ્વી પર ખાસ અમારી શુદ્ધ ઉપાસનાના પ્રવર્તન માટે અને અનંત પતિત જીવોનો ઉદ્ધાર કરવા મોકલ્યા છે. તમારા દ્વારા તો હજુ ઘણાંક કામ કરાવવાં છે.’ ૪. આ કથનની પ્રતીતિ કરાવતા હોય તેમ ડુંગર ભક્ત દ્વારા ગામની સીમમાં માટીનાં મંદિરનું નિર્માણ - વરતાલમાંથી લહિયાઓ દ્વારા ફેંકી દેવાયેલ શાસ્ત્રોનાં પાનાં એકત્ર કરતા અને પગથિયે બેસી તેનો પાઠ કરતા - સદ્ગુરુઓના આસને આસને જઈને સાચા ગુરુની શોધમાં - કિશોર વયમાં પિતાને વૈરાગ્ય અને સાંખ્યનો ઉપદેશ - તેના દ્વારા ત્યાગી થવાની અનુમતિ મેળવતા ડુંગર ભક્ત - આ તેઓના દિવ્ય અવતરણના પ્રમાણો. ૫. ફક્ત ૧૯ વર્ષની વયે ત્યાગાશ્રમની દીક્ષા લઈ યજ્ઞપુરુષદાસજી નામાભિધાન - ભગવાન સ્વામિનારાયણના કૃપાપાત્ર વિજ્ઞાનાનંદ સ્વામીના પ્રિય શિષ્ય - પોતાના ગુરુ પ્રત્યે અપ્રતિમ સ્નેહના ઉદ્ગારો - મારા ગુરુ વિજ્ઞાનાનંદ સ્વામી શ્રીજીમહારાજ સાથે રહેલ અને મહારાજનો અપાર મહિમા જાતે જોયો અને અનુભવ્યો - તેમના થકીજ શ્રીજીમહારાજના સર્વોપરીપણાની અને સ્વામીના અક્ષર બ્રહ્મપણાની વાત મેં સ્વયં નક્કી કરી - તે જ વર્ષે ભગતજી મહારાજનો યોગ - તેમની પાસેથી ભગવાન સ્વામિનારાયણ પ્રબોધિત અક્ષર પુરુષોત્તમ ઉપાસનાના સિધ્ધાંતનું જ્ઞાન મળ્યું - પરમ સત્ય લાધ્યું. ૬. આ જ ક્ષણે દૃઢ નિશ્ચય થવાથી શાસ્ત્રીજી મહારાજે પોતાનું કર્તવ્ય દૃઢ કરી લીધું - સ્વયં સિધ્ધાંત વાહક પુરુષ તેથી જ શ્રીજીના સિધ્ધાંત વાહક બન્યા - પ્રચંડ સંઘર્ષ, પ્રખર તપસ્યા, અનેક તાવણીમાંથી પસાર થઈ શુદ્ધ કંચન જેવું વ્યક્તિત્વ - પોતાના કર્તવ્યને પૂર્ણ પણે સફળ કરીને જ જંપ્યા - જો કે જંપ્યા નહિ પણ આવનારી અનેક પઢીઓ માટે અક્ષરધામનો અર્ચિમાર્ગ ખુલ્લો કરી દીધો - આ માટેની તેમની પ્રતિબદ્ધતા માટે આ બે જ ઉદ્ગારોથી વિશેષ કોઈ જ અક્ષરમાત્રની આવશ્યકતા જ નથી - તેઓ કહે છે ‘હું તો અક્ષર પુરુષોત્તમનો બળદિયો છું’ - અક્ષરપુરુષોત્તમ માટે શ્વપચને ઘેર વેચાવું પડે તો પણ ઓછું છે - કેટલી નિમ્ન કક્ષા છતાં કેટલી ઉચ્ચ કક્ષાએ પહોંચાડવાની તૈયારી. ૭. સ્વામીશ્રીએ આપણને શું આપ્યું ? - ભગવાન સ્વામિનારાયણના સનાતન સિધ્ધાંતમાં પ્રાણના ભોગે પણ સમાધાન ન કરવાની નિશ્ચલતા - સંપ્રદાયનાં અજ્ઞાન-અંધારાં ટાળી જ્ઞાનનાં અજવાળાનાં પાથરણાં પાથર્યા - સંપ્રદાયને બંધિયાર વાડામાંથી વિશ્વના ફલક પર મોક્ષમાર્ગ રૂપે પ્રતિષ્ઠિત - સંસ્કૃતિની આલબેલ પોકારતાં ઉપાસના - મંદિરો સમાજને ખોળે અર્પણ - એક નવા યુગનું નિર્માણ - આજે તેના ફળરૂપે સાતેય સમંદરને કાંઠે અક્ષરપુરુષોત્તમ ઉપાસનાનાં મંદિરોના વિજય ધ્વજ લહેરાય છે - સ્વામીશ્રીના આવા વિરાટ કાર્યનું સમીક્ષણ સ્વયં બ્રહ્મા કે સરસ્વતીદેવી પણ યુગો સુધી લખે તો પણ સમર્થ ન થઈ શકે - તેથી જ આ કાર્યની સમીક્ષા તથા ભાવાંજલિ માટે એક જ ઉદ્ગાર ગુજરાતના સાક્ષર દોલતરામનો પૂરતો છે - સ્વામી ! જે કાર્ય કરવા શ્રીજીમહારાજને અવતાર ધરી આવવું પડે તે કાર્ય આપે કર્યું છે - ભવિષ્યમાં તમારા શિષ્યો તમારી સુવર્ણની મૂર્તિ પધરાવશે. ૮. સ્વામીશ્રીના આપણી ભાવિ પેઢીઓના ઉજ્જવળ સંસ્કારો માટેના શબ્દો ‘મારું કર્તવ્ય ચાલુ રહેશે અને સ્વામિનારાયણ ભગવાન સર્વોપરી છે, અવતારના અવતારી છે, આ ઉપાસના જગતભરમાં પ્રવર્તશે’ - હા ! પોતાના આ શબ્દોની પ્રતીતિ રૂપે આ વિરાટ કાર્યના ભાવિ સુકાનીઓ સંસ્થાને માટે પૂર્ણ રૂપે પકવીને તૈયાર રાખ્યા - બ્રહ્મસ્વરૂપ યોગીજી મહારાજ અને પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ પ્રમુખસ્વામી મહારાજ આ સુકાનીઓ વહીવટી કે વ્યવહારિક ઉત્તરાધિકારીઓ જ નથી પરંતુ સર્વોચ્ચ આધ્યાત્મિક સ્થિતિએ પહોંચેલ ગુણાતીત ગુરુઓ, મહારથીઓ છે - આ સિવાય શાસ્ત્રીજી મહારાજના સિધ્ધાંતો, આજ્ઞા, ઉપાસના, સદ્ભાવ અને પક્ષની સતત અભિવૃદ્ધિ કરવા કોણ સમર્થ છે - પ્રસંગે પ્રસંગે શાસ્ત્રીજી મહારાજના સ્વમુખના શબ્દોની ઝાંખી થતી જ રહે છે જાણે કે સ્વામીશ્રીએ પોતાની પ્રતિકૃતિઓ જ ઘડી રાખી ન હોય ! - આ બંને ગુરુઓએ શાસ્ત્રીજી મહારાજનું એ કર્તવ્ય ચાલુ રાખીને તેઓએ અક્ષરપુરુષોત્તમ સિધ્ધાંત રૂપી પ્રગટાવેલ દીપકને જગતનાં ફલક પર વહેતો મૂક્યો છે આ દીપ અનેક મુમુક્ષુઓનાં જીવનમાં અજવાળાં પાથરી રહ્યો છે - પ્રમુખસ્વામી મહારાજની પાવન નિશ્રામાં માનવ-કલ્યાણની અનેકવિધ પ્રવૃત્તિઓથી આ સંસ્થાના કાર્યોમાં ૧૫૦ વર્ષો પછી પણ સૌને શાસ્ત્રીજી મહારાજના કર્તવ્યની મહેક અનુભવાય છે - શાસ્ત્રીજી મહારાજે ઉચ્ચારેલ શબ્દોની પ્રતીતિ યુગે યુગે સૌને સંદેશ આપતી જ રહેશે - ‘મારા પછી પણ મારું કર્તવ્ય ચાલું રહેશે... હવાના કણેકણમાં સાગરની પ્રત્યેક લહેરમાં અને જમીનના હર રજકણમાં આ શબ્દો ગુંજતા જ રહેશે... મારું કર્તવ્ય ચાલુંજ રહેશે.

૯. આવો આપણે પણ સાર્થ શતાબ્દિની ઊજવણી આ શબ્દો દ્વારા ચાલુ જ રાખીએ.

૨. **યૌવનના સુહૃદ (પ્રમુખસ્વામી મહારાજનો યુવકો પ્રત્યેનો પ્રેમ) :-** ૧. પ્રમુખસ્વામી મહારાજ એ યૌવનના સુહૃદ - એટલે કે યુવાનો પ્રત્યે સહૃદયતા - યુવાનો માટે જાણે કે પોતાનું હૃદય સમર્પિત - પ્રશ્ન એ થાય કે આવું શક્ય બને ? કારણકે યુવાનો યુવાનીથી તરવરતા અને સ્વામીશ્રીની ૯૪ વર્ષની વય - છતાં પણ આ મિત્રતા સત્ય છે. ૨. જેમ યોગીજી મહારાજ કહેતા કે ‘યુવકો મારું હૃદય છે’ તેમ સ્વામીશ્રી પણ યુવકોને પોતાનું હૃદય માને છે - જેમ હૃદય આખા શરીરને શુદ્ધ લોહી પૂરું પાડે છે તેમ સ્વામીશ્રી યુવકોને શુદ્ધ ચારિત્ર્ય, આચાર-વિચાર શીખવે છે - યુવાનો પાસે સ્વામીશ્રી શુદ્ધ ચારિત્ર્યનો આગ્રહ રાખે છે. ૩. સ્વામીશ્રીને યુવાનો પ્રત્યે અગાધ હેત - યુવકો માટે શું કરી નાખું તેવી ભાવના - તેની સામે યુવકો પણ સ્વામીશ્રી માટે સમર્પિત - સ્વામીશ્રીના એક વચને યુવકો સંસાર છોડી સાધુ થવા તૈયાર - (પ્રસંગો લખવા), કીર્તન, સ્વામીશ્રીના ઉદ્ગારો લખી શકાય. ૪. સ્વામીશ્રી યુવકોને પિતાની જેમ સલાહ આપે ઘણી વખત માતાની જેમ યુવકોની સંભાળ રાખે - ક્યારેક મિત્ર બનીને યુવાનોની સાથે હાથ મિલાવીને યુવાનોને સ્નેહ કરે - સાચા માર્ગદર્શક બનીને, સાચા રાહબર બનીને, ગેરમાર્ગે જતા યુવકોને હાથ પકડીને

સાચે માર્ગે વાળે છે (પ્રસંગો લખવા) - વ્યસન અને દૂષણોમાં ફસાયેલ યુવકોને ખૂબ પ્રેમથી તો ક્યારેક ઠપકો આપીને પણ વ્યસનની ચુંગાલમાંથી બહાર કાઢે છે (પ્રસંગો લખવા) પ. સ્વામીશ્રી યુવાનોના સંસ્કાર માટે ખૂબ જાગૃત - યુવા અધિવેશનો યોજાય - શિબિરોમાં યુવકોને આધ્યાત્મિકતાની સાથે સમાજમાં કુટુંબમાં કઈ રીતે રહેવું તેનું માર્ગદર્શન પ્રસંગો લખવા - છાત્રાલયમાં રહેતા યુવકો માટે દરેક બાબતની ચીવટ રખાવે (પ્રસંગો લખવા) - યુવકોને મળી ન શકાય તો પત્રો લખીને સમાચાર મેળવી લે. બિમાર યુવકોની કાળજી રખાવે (પ્રસંગો લખવા) ઙ. સ્વામીશ્રીના યુવકો પ્રત્યેના પ્રેમની ફળશ્રુતિ શું છે ? તો આજે સમાજમાં એવા ચારિત્ર્યશીલ યુવાનોની ફોજ સ્વામીશ્રીએ ખડી કરી છે - ચારિત્ર્યવાન યુવકોની સમાજને ભેટ સ્વામીશ્રીએ આપેલ છે - નીતિમત્તા, પ્રામાણિકતા, સમાજને મદદરૂપ થવાની ભાવના આ બધા ગુણોનું સ્વામીશ્રીએ યુવાનોમાં સિંચન કરેલ છે (પ્રસંગો લખવા) ઊ. યુવાનો પ્રત્યેના સ્વામીશ્રીના સ્નેહની પરાકાષ્ઠા - યુવા ષષ્ઠીપૂર્તિ મહોત્સવ - યુવા પ્રવૃત્તિને સ્વામીશ્રીએ ખૂબ પ્રોત્સાહન આપીને ૬૦ વર્ષે તેની ભવ્ય અને દિવ્ય ઊજવણી - યુવા પ્રવૃત્તિનો ડંકો વિશ્વમાં વાગી ગયો. ટ. ઉપસંહાર - આમ સ્વામીશ્રી આટલી જૈફ ઉંમરે પણ યુવાનો પ્રત્યે સુહૃદયપણું રાખીને હેત કરીને યુવાનોના સર્વસ્વ બન્યા છે.

૩. **સ્વચ્છતા : ગુણાતીત સત્પુરુષનું આચરણ અને જનસમાજને ચીધેલો રાહ :-** ૧. શ્રીમદ્ ભાગવદગીતામાં શ્રીકૃષ્ણ ભગવાન કહે છે : મહાનપુરુષો જે જે આચરણ કરે છે, તેઓ જેને પ્રમાણભૂત કરે છે, તેને લોકો અનુસરે છે - આ ગીતા વચનો અનુસાર સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના ગુણાતીત સત્પુરુષોએ ઉપદેશ દ્વારા આચરણ પર વિશેષ રીતે વર્તીને જન સમાજને સ્વચ્છતાનો રાહ ચીધો છે. ૨. અક્ષરબ્રહ્મ ગુણાતીતાનંદ સ્વામી જૂનાગઢના મંદિરના મહંત હોવા છતાં રોજ સવારે સાવરણી લઈને મંદિરનો ચોક વાળી નાખતા - ભગતજી મહારાજે પણ વાસીંદુ વાળ્યું છે - મરેલું કૂતરું પણ ખસેડ્યું છે - શાસ્ત્રીજી મહારાજે પણ જાતે વાસીંદુ વાળીને અને ચોકા સાફ કરીને સ્વચ્છતાનો રાહ ચીધો છે. ૩. યોગીજી મહારાજે અને પ્રગટ ગુરુહરિએ તો સ્વચ્છતા અને સેવામાં આડો આંક વાળી દીધો છે - યોગીજી મહારાજની સ્વચ્છતા માટેની ચીવટ કહેતા કાળજી ના પ્રસંગો લખી શકાય - જે હરિભક્તના ઘેર ઉતારો હોય તેમનાં બાથરૂમ-સંડાસ વગેરે પોતે નીકળતી વખતે જાતે સાફ કરાવતા. ૪. સ્વામીશ્રીની પણ સ્વચ્છતા માટેની અભિરુચિ બેમિસાલ - દરેક મંદિરોનાં બાથરૂમ સંડાસ વગેરે પોતે સાફ કરે - લઘુ કરવાના બહાને બાથરૂમમાં જઈને બાથરૂમ સાફ કરી નાખે. એક શબ્દ પણ ઉચ્ચાર્યા વિના કેવળ આચરણથી જ સૌને સ્વચ્છતાનો સંદેશ - ઉત્સવ-સમૈયા પતી ગયા બાદ સ્વામીશ્રીએ જાતે હરિભક્તોના બાથરૂમ સાફ કર્યા છે, તો ક્યારેક એંઠા પતરાણાની લારીઓને ધક્કા મારીને સ્વચ્છતામાં સામેલ થઈ ગયા છે - અન્ય પ્રસંગો લખી શકાય. ૫. આ બધાના શિરમોર સમો સંપ્રદાયના ઈતિહાસમાં અનોખો પ્રસંગ પોતાની જ જન્મ જયંતી એ દાતણની ચીરીઓ - હરિભક્તોની જ્યાં ત્યાં ફેંકેલી એંઠી ચીરીઓ ઉપાડીને સ્વચ્છતા સ્વામીશ્રીએ કરી હતી - અન્ય પ્રસંગો લખી શકાય. ૬. સ્વામીશ્રીની આવી પ્રતિબદ્ધતાને કારણે સમાજમાં મંદિરોની આગવી છાપ - ગાંધીનગર અને દિલ્હી અક્ષરધામમાં હજારો મુલાકાતીઓની મુલાકાત છતાં સ્વચ્છતા ઊડીને આંખે વળગે તેવી - સ્વામીશ્રી કાર્યકરો - સંતો પાસે સ્વચ્છતા રખાવે - અને મંદિરના નિરીક્ષણ દરમ્યાન સ્વચ્છતા જોઈને પ્રશંસા-રાજીપો બતાવે - (પ્રસંગો લખી શકાય) ૭. છાત્રાલય ગુરુકુળની મુલાકાતમાં પણ સ્વામીશ્રીની અભિરુચિનાં દર્શન - યુવકો ગમે તેટલી અસ્વચ્છતા ઢાંકવા જાય પણ સ્વામીશ્રીની ચકોર દૃષ્ટિ બહાર કોઈ વસ્તુ ન જાય - મીઠી ટકોર કરે - ગંદુ રાખીએ તો રોગ થાય - અભ્યાસનું સુખ ન આવે - સ્વામીશ્રી જ્યાં ઉતારો કરે ત્યાં પાછા નીકળવાની ગમે તેવી ઉતાવળ હોય છતાં સેવકોને બાથરૂમ-સંડાસ તેમજ ઘરમાં પણ સાફસુફી કરીને જ નીકળવાનું સૂચન કરે. ૮. ઘરને પણ મંદિર જેવું પવિત્ર અને સ્વચ્છ રાખવાની પ્રેરણા - બાળકોને પણ પ્રેરણા આપે - સ્વચ્છતા માટે આપણા ઈષ્ટદેવે આચરણ કરીને સમાજને રાહ ચીધો છે તે જ માર્ગ પર ગુરુપરંપરા અને વર્તમાનકાળે જનસમાજને સ્વામીશ્રી રાહ ચીધી રહ્યા છે. **ઉપસંહાર :-** આમ સમાજ અને રાષ્ટ્રની સ્વચ્છતામાં યોગદાન આપીને સૌએ ગુણાતીત સત્પુરુષોએ ચીધેલા રાહે ગતિ અને પ્રગતિ કરવાની છે.

❧ સમાપ્ત ❧